

Zbigniew Moszumański

Forum historyków wojskowości w Kielcach

Przegląd Historyczno-Wojskowy 13 (64)/3 (241), 229-232

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kierownictwo Ministerstwa Obrony Narodowej III RP od początku przemian ustrojowych i transformacji sił zbrojnych za priorytetowe uznało zadanie przywrócenia Wojsku Polskiemu 1000-letnich rodzimych tradycji orężnych. Za kryterium ich doboru przyjęto zasadę, że muszą one dotyczyć walki o wolność i niepodległość ojczyzny. Uznano, że tak rozumiane tradycje bojowe będą stanowić niezastąpiony element wychowania wojskowego, kształtowania poczucia ciągłości żołnierskich pokoleń różnych epok historycznych, więzi koleżeńskich i zwartości pododdziałów i oddziałów. Przy tym za szczególnie wartościowe uznano odwołanie się do przykładów bohaterskich czynów dawnych żołnierzy polskich w obronie bytu narodowego, wolności i niepodległości (także innych narodów). Celom tym służy także działalność badawcza i popularyzatorska prowadzona przez Wojskowe Biuro Badań Historycznych WCEO.

Reasumując, można powiedzieć, że zarówno samo seminarium, jaki i poprzedzające je uroczystości i pokazy stanowiły udane przedsięwzięcie popularyzujące tradycje 37 pp i 26 DP. Liczny udział w nim okolicznych mieszkańców, a przede wszystkim młodzieży, stanowi o jego wychowawczym, patriotycznym znaczeniu. Dużą w tym zasługą organizatorów i realizatorów kolejnych punktów programu uroczystości, a przede wszystkim p. Anny Baranowskiej, prezesa Stowarzyszenia „Clonovia” oraz p. Krzysztofa Baranowskiego, kapelmistrza Orkiestry Dętej tegoż stowarzyszenia. Warto dodać, że w trakcie seminarium można było zapoznać się z cenną publikacją autorstwa obecnego na sali p. Alfreda Nowińskiego *Miejsca pamięci bitwy 26 Dywizji Piechoty* (Kozłów Szlachecki 2011), będąca także formą hołdu dla mieszkańców okolicznych miejscowości – Nowego Kozłowa Szlacheckiego i Nowego Dębska – za godny pochówek poległych żołnierzy 26 DP, ale też ich przeciwników – żołnierzy Wehrmachtu.

Czesław Szafran

Forum historyków wojskowości w Kielcach

W dniach 29–30 czerwca 2012 r. w Kielcach odbyło się kolejne – XI już spotkanie historyków wojskowych (poprzednie, X Forum, odbyło się w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), reprezentujących wszystkie krajowe ośrodki zajmujące się badaniami w tej dziedzinie. Forum zostało zorganizowane przez Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, przy wsparciu Komisji Historii Wojskowej Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk i Stowarzyszenia Historyków Wojskowości. Komitet Naukowy Forum, zajmujący się merytoryczną stroną obrad, stanowili: prof. dr hab. Wiesław Caban – przewodniczący, prof. dr hab. Adam Dobroński, prof. dr hab. Czesław Grzelak, prof. dr hab. Antoni Komorowski, prof. dr hab. Jerzy Maroń, prof. dr hab. Piotr Matusak,

prof. dr hab. Karol Olejnik, prof. dr hab. Tadeusz Panecki, prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk, prof. dr hab. Wojciech Rojek i prof. dr hab. Lech Wyszczelski. Komitet Organizacyjny, kierowany przez prof. dr hab. Józefa Smolińskiego, tworzyli: dr Jacek Legieć, dr Mariusz Nowak, mgr Tomasz Gajewski, mgr Grzegorz Mazur i mgr Jakub Żak (sekretarz).

Tematem XI Forum były „Mity i legendy w polskiej historii wojskowości”. Cel, który przyświecał obradom, stanowiły rozważania nad wydarzeniami dziejowymi postrzeganymi w kategoriach mitów i legend. Zamiarem inicjatorów było wskazanie miejsca, które owe mity i legendy zajmowały i zajmują w polskiej świadomości historycznej oraz określenie, na ile ich osadzenie w faktografii może zmienić nasze spojrzenie na proces dziejowy. Ten frapujący temat przyciągnął liczne, przeszło 100-osobowe grono historyków wojskowości.

W imieniu władz uczelni i społeczności akademickiej zebranych powitał prorektor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego ds. nauki i współpracy z zagranicą prof. dr hab. Wiesław Caban, jednocześnie przewodniczący Komitetu Naukowego Forum. Oficjalnego otwarcia XI Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości dokonała rektor kieleckiej uczelni prof. dr hab. Regina Renz. W wystąpieniu m.in. podkreśliła, że kielecki uniwersytet klasyczny tak szerokie grono historyków wojskowości gościł po raz pierwszy.

Następnie odbyła się miła uroczystość wręczenia honorowych dyplomów i medali „Historia Militaris Polonica” zasłużonym historykom oraz laureatom konkursu na najlepsze prace autorskie wydane w latach 2011–2012. Komisja ds. Wniosków i Odznaczeń Honorowych Zarządu Głównego Stowarzyszenia Historyków Wojskowości pod przewodnictwem prof. Wyszczelskiego nagrodziła:

- za całokształt działalności naukowej i znaczący wkład w rozwój historii wojskowej w Polsce: prof. Grzelaka z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i prof. dr. hab. Piotra Matusaka z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach;
- za najlepszą rozprawę habilitacyjną („Kształtowanie się i główne kierunki działalności służb wojska II Rzeczypospolitej w systemie bezpieczeństwa lat 1921–1927”) – płk. dr. hab. Jeremiasza Ślipca z Akademii Obrony Narodowej w Warszawie;
- za najlepszą dysertację doktorską („Okręgi Korpusu nr VI [Lwowskiego] w latach 1921–1939”), napisaną pod kierunkiem dr. hab. Wojciecha Włodarkiewicza – dr. Adama Ostanka z Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie;
- za najlepszą pracę magisterską („Władza ludowa w Polsce wobec żołnierzy 2 Korpusu Polskiego”), powstałą na seminarium prof. dr. hab. Józefa Smolińskiego – mgr. Radosława Gila z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Część merytoryczną obrad (w związku z dużą liczbą zgłoszonych referatów ograniczono ją do trzech wystąpień w pierwszym dniu obrad i podsumowania obrad w drugim) rozpoczął prof. Olejnik z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu frapującym, wzbogaconym licznymi przykładami referatem pt. „Mit i legenda w narracji historycznej”. Nie mniej interesujące były wystąpienia prof. Grzelaka („Mity i legendy w historii – pułapki czy ślady przeszłości”) oraz prof. Cabana („Mity wokół służby Polaków w armii rosyjskiej w XIX wieku”).

Duża liczba (106) zgłoszonych referatów spowodowała, że dalsze części obrad odbywały się aż w sześciu sekcjach. Pierwsza z nich obejmowała okres od starożytności do rozbiorów Polski. Wygłoszono w niej najwięcej, bo aż 21 referatów. Moderatorami byli: prof. Olejnik, dr hab. Mirosław Nagielski i prof. dr hab. Tadeusz Srogosz. Duże zainteresowanie wzbudziły m.in. wystąpienia prof. Pilarczyka („Czy to prawda, że kresów Rzeczypospolitej w XVII wieku broniły piersi szlachty zamiast fortec?”), dr hab. Mirosława Nagielskiego („Mity i legendy doby powstania Bohdana Chmielnickiego, 1648–1654”), dr hab. Dariusza Kupisza („Oblężenie Pskowa w latach 1581–1582 jako element legendy batoriańskiej”) oraz mgr. Konrada Ziółkowskiego („Mit ważnej bitwy w historiografii. Starcie na Psim Polu w 1109 roku”).

Obrady w drugiej sekcji dotyczyły XIX wieku i okresu I wojny światowej. Prowadzącymi byli: prof. dr hab. Przemysław Waingertner, dr hab. Dariusz Radziwiłłowicz i dr hab. Marek Dutkiewicz. Interesujące tematy poruszyli m.in. dr hab. Norbert Kasperek – mówił o wojskowych mitach powstania listopadowego, i dr Jacek Szczepański, który swoje rozważania poświęcił kwestii rozbrojenia niemieckich wojsk okupacyjnych w Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim w 1918 r.

Trzecia sekcja zajmowała się okresem II Rzeczypospolitej. Obrady prowadzili: prof. Wyszczelski, prof. Matusak i prof. dr hab. Waldemar Rezmer. Autorami najciekawszych wystąpień byli: dr hab. Janusz Karwat („Mity i legendy powstania wielkopolskiego, 1918–1919”), dr hab. Andrzej Olejko („Prawdy i półprawdy z okresu narodzin lotnictwa polskiego, 1918–1920”), prof. Rezmer („Armia Ochotnicza w 1920 roku – mit i rzeczywistość”), prof. Wyszczelski („Fakty, mity, legendy i kontrowersje wokół bitwy na przedpolach Warszawy w sierpniu 1920 roku”) oraz dr Robert Majzner („Wartościowe czy bezużyteczne? Oddział II Sztabu Głównego i jego analizy wojny domowej w Hiszpanii 1936–1939”).

Wokół przygotowań do wojny i kampanii 1939 r. toczyła się dyskusja w sekcji czwartej, którą prowadzili: prof. Komorowski, prof. dr hab. Henryk Stańczyk i dr hab. Robert Litwiński. Warto wymienić wystąpienia m.in. prof. dr hab. Henryka Stańczyka („Bitwa nad Bzurą. Zwrot zaczepny, czy próba wyjścia z matni”), dr Mariusza Kardasa („Spojrzenie na obronę Gdyni i Wybrzeża w 1939 roku z perspektywy XXI wieku”) oraz dwugłos Pauliny Gosthorskiej i mgr. Jana Szkudlińskiego o micie obrony Westerplatte.

Obrady piątej sekcji były poświęcone Polakom na frontach II wojny światowej. Prowadzili je: prof. prof. Dubicki, Smoliński i Panecki. Interesujące okazały się referaty m.in. prof. dr hab. Danuty Kisielewicz o prawdach i mitach dotyczących życia polskich jeńców wojennych w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej, prof. Paneckiego o stosunkach polsko-francuskich w II wojnie światowej, prof. Smolińskiego o oczekiwaniach polskich władz wojskowych wobec Polonii amerykańskiej w latach 1939–1945 oraz ppłk. dr. Juliusza Tyma o mitach i legendach w dziejach polskiej 1 Dywizji Panczernej.

Wojsko Polskie w PRL i w III Rzeczypospolitej było przedmiotem referatów wygłoszonych w sekcji szóstej. Moderatorami byli: prof. dr hab. Jerzy Przybylski, prof. Dobroński i dr hab. Michał Trubas. Duże zainteresowanie i dyskusję wzbudziły referaty wygłoszone przez dr hab. Trubasa („Radziecka broń jądrowa

w Polsce w latach 1967–1989”), dr. hab. Jerzego Będźmirowskiego („O sowietyzacji polskiej Marynarki Wojennej”), prof. Dobrońskiego („Weterani i kombatancki polscy w legendzie dziejowej”), prof. Przybylskiego („Bez mitów i legend o możliwościach bojowych polskiej Marynarki Wojennej”), dr. hab. Jerzego Kajetanowicza („Mity w historii Wojska Polskiego okresu PRL”) oraz płk. dr. hab. Dariusza Kozerańskiego („Postawy i zachowania żołnierzy Wojska Polskiego podczas operacji pokojowych w latach 1973–1999. Propagandowa fikcja i niewygodne fakty”).

Po zakończeniu obrad w sekcjach odbyło się spotkanie plenarne Forum, podczas którego przedstawiciele poszczególnych sekcji podsumowali wyniki dyskusji i przedstawili wnioski. Głos zabierali: prof. prof. Srogosz, Waingertner, Wyszczel-ski, Stańczyk, Dubicki i Dobroński.

Należy wspomnieć też o kulturalnym akcencie Forum, którym był specjalnie dedykowany uczestnikom obrad występ Artystycznego Zespołu Reprezentacyjnego Wojska Polskiego w miejscowej Filharmonii Świętokrzyskiej.

Na zakończenie ustalono organizatorów i tematy kolejnych spotkań: w 2014 r. (na propozycję dr. hab. Andrzeja Olejki) – w Uniwersytecie Rzeszowskim („Granice, pogranicze i kresy w historii wojskowości i wojen polskich”), a w 2016 r. (akceptując wniosek dr. Mariusza Kardasa) – w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni („Edukacja historyczna”).

Z myślą o usprawnieniu obrad w przyszłości, przyjęto propozycję prof. Rezmery, by kolejne spotkanie poświęcić wyłącznie wymianie myśli i dyskusji nad wcześniej opublikowanymi referatami.

Organizatorzy zapowiedzieli, że materiały XI Ogólnopolskiego Forum Historyków Wojskowości zostaną opublikowane nakładem Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Zbigniew Moszumański